

15. Студеничка
академија

Манастир Студеница
09-12. јун 2010.

800 година
српске медицине

ГЕТОПИС
СТУДЕНИЧКЕ
АКАДЕМИЈЕ
ANNALS OF THE ACADEMY OF STUDENICA

UDC: 61:94(100)“05/...”

Српска средњовековна медицина – стрела уперена у будућност

Михаило Пантовић

Медицински факултет, Универзитет у Крагујевцу

У средњем веку, тада и касније, Србија – разапета између Истока и Запада, на просторима које је је још забележио Херодот, увек је била атрактивна за живот. Раскрсница путева, па и светова, филозофија, политика и трговине била је због својих вредности мета многих војски, као циљ или као пролаз. Већ миленијумима змијолико средином пролази *via militaris*. Све је то овим просторима доносило убрзану, усковитлану и бурну историју, брзе промене, честе ратове а са њима и рањенике, епидемије, „пошаст“, масовна и индивидуална здравствена страдања. Одговор на то, о коме не знамо превише, је био српска средњовековна медицина. Многи по нас штетни наноси историје препокрили су и значајно потиснули то наше драгоцено медицинско наслеђе. XIII, "Златни век", у коме је Свети Сава ударао темеље нашој медицини, кад је у Европи почињала Ренесанса, није код нас имао дуго свој даљи узлет: под налетом Турака пресечена нам је пупчана врпца према Европи. Опустошени и под турским јармом, изложени „пошастима“, док је Европа одмицала, препуштали смо се народној медицини, гатањима, молитвама, враџбинама, емпирицима... Та наша посртања заустављена су тек са Карађорђем, који је у свом патриотском заносу садио липе у Тополи и Студеници у сврху лечења, и Милошем који је довео прве лекаре у Србију. Али, то што тако дуго имамо, помало сакривено и потиснуто, дугим временом је кристализирало у јединствену и непоновљиву светску баштину: од Немањића до данас. Ту спада и српска средњовековна медицина. Она је, данас то сигурно знамо, расла на темељима античке и римске медицине, под утицајем најбољих школа из Салерна и Монпељеа, на духовним висинама Србије немањићког периода, али и на материјалном богатству, на отварању рудника од стране Саса у Србији, на утицају Млечана. Њени домети се данас огледају у споменицима медицинске културе: болници у Хиландару која дан данас ради, болници у Студеници покрај прве српске учионице, Кодексу 517, Доментијановом, односно Теодосијевом Шестодневу Јована Егзарха, Крмчији Светог Саве, терапијским зборницима, Дечанском враџбенику, Душановом зборнику, записима монаха Исаије, Григорија Цамлака и

Константина Филозофа, Великом училишту краља Милутина при болници у Цариграду, статуту града Котора и апотеци из 1326. године, па чак и нашој болници у Јерусалему (1315. године), али и у Београду и Котору, у манастиру Раваници....

Сигурно је да се на овим темељима и у овим раскошним и духовним „православним авлијама“ формирао, макар делом, и архетип нашег народа. Зато је то нешто што траје и што је стрела упућена у будућност.

Кључне речи: Српска средњовековна медицина; Свети Сава; Хиландар; Студеница